Price (.

Presented to
President F. D. Richards
by his
Humble servant
The Author

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Corporation of the Presiding Bishop, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints

http://www.archive.org/details/bethywgrascadwed00jone

BETH YW "GRAS CADWEDIGOL?"

BOB amser braidd ag y ceisir gan grefyddwyr yr oes "dduwiolfrydig" hon ufyddhau i'r ordinhadau a orchymynodd Iesu Grist, yr ateb a geir yw, "Nid yw o nemawr bwys o barthed i ordinhadau ond cael grâs cadwedigol, pethau allanol a dibwys yw ordinhadau a defosiynau, gellir eu gwneyd neu beidio, eithr cael calon newydd,—delw Duw ar yr Ysbryd—adenedigaeth neu waith grâs ar y galon yw'r oll a ofyna Duw yn awr." Dyna ymguddfa miloedd o grefyddwyr, a'r hunan-gyfiawnder a wna orchymynion dwyfol yn ddifudd. Tra y caniateir fod y pethau yna yn dda yn eu lle, goreu po fwyaf; etto ymresymwn —os yw poblogrwydd yr haeriad hwn yn ddigonol brawf o'i eirwiredd ni fydd waeth er ei chwilio; eithr, gan fod cadwedigaeth yn ymddibynu ar gael *gras yn y galon*, buddiol i'r goreu ymchwilio a yw yn bosibl fod grâs yn nghalon y sawl a grêd y gosodiad hwn!

Sylwn yn y lle cyntaf, fod "grâs," yn ol iaith yr ysgrythyrau yn gyfystyr â "rhodd," "dawn," neu gyflwyniad o unrhyw fendith o eiddo Duw i ddynion; ac felly rhaid ei fod, fel pob rhodd arall yn sylweddol: os nad *sylweddol* y rhodd, *diddim* yw, gan nad ellir dirnad ond sylwedd a diddymdra, ac felly ni all fod yn "rhodd." Dywedir mai "dawn Duw yw bywyd tragywyddol," felly rhaid fod bywyd tragywyddol yn sylweddol. Pan y dywedir fod yr Arglwydd yn rhoddi "grâs i'r gostyngedig," arwydda gyfraniad o ryw fendith mor sylweddol ag yw ei *holl drugareddau.*

Pan y mae Duw yn rhoddi "grâs yn y galon," rhaid ei fod yn rhoddi ei Ysbryd yn *sylweddol* i ddylanwadu ar y galon; a chan yr addefir nad yw y galon ond cnawd, eithr yn arwyddo dylanwad Ysbryd sylweddol Duw ar ysbryd dim llai sylweddol dyn, dengys hyny y rhaid fod y derbynydd yn cydsynied â'r ammodau a osododd Duw yn rheol i ddyn gael dylanwad ei Ysbryd Glân. Gwadu na roddodd Efe reol sydd gyfystyr â hòni fod dyn yn alluog i wneyd rheol ei hunan; a hyny fyddai gwadu gorchymynion Duw yn gyfangwbl. Cyfaddef ei fod Ef wedi rhoddi yr addewid o râs ei Ysbryd drwy ufydd-dod i'w orchymynion sydd gyfystyr ag addef na ellir bod grâs yn nghalon y neb na ufyddhaodd i'r gorchymynion dwyfol hyny, nad beth a

[*Pris Dimai.*

dybia nac a haera dyn ei hun. Arweinia hyn ni at safon ysgrythyrol a chywir i brofi gan bwy y mae "grâs yn y galon," sef gan yr hwn a ufyddhaodd i drefn Duw. A chan nad oes addewid i neb drwy yr holl ysgrythyrau i gael Ysbryd Duw ond drwy yr iawn weinyddiad o'r ordinhad o "arddodiad dwylaw," gan bwy arall heb hyn y dichon fod "grâs yn y galon?"

A chan nad oes sail ysgrythyrol i arddodi dwylaw ar neb cyn iddynt gael eu bedyddio "er maddeuant pechodau," a chan fod edifeirwch a ffydd yn gymmwysderau anhebgorol i fedydd, pa fodd nad yw y rhai sydd yn perswadio eu hunain eu bod wedi derbyn "grâs yn y galon" tra heb wneuthur hyny, yn twyllo eu hunain ac yn amddifad o hono?

Mae y pwysigrwydd a ddyry Iesu Grist a'i apostolion ar, a'r manylrwydd a ddysgant i ufyddhau i holl orchymynion Duw yn profi, ynghyd a'u holl addewidion, mai drwy ufydd-dod hollol oedd yr unig ffordd a wyddent hwy am dani i gael "grâs yn y galon," ac yn profi unigolrwydd y ffordd i ninnau ei gael.

Nid yw yr ychydig eithriadau a wnaeth Duw i Cornelius ac ereill, yn awdurdodi neb i gyfnewid ac i esgeuluso ei *drefn ddwyfol* i hyny.

Eithr nid yw ordinhadau, megys bedydd ac arddodiad dwylaw, &c., yn anhebgorol er mwynhad o "râs yn y galon," ebe y sectwr selog, namyn pethau allanol ac anianol ydynt, canys oni ddywed yr ysgrythyr "Trwy weithredoedd y ddeddf ni chyfiawnheir un cnawd."

Atebwn mai at y ddeddf seremoniol y cyfeiriai Paul yn yr adnod yna, etto dywed Paul fod bedydd ac arddodiad dwylaw yn ordinhadau yr efengyl, yn ddwyfol orchymynedig, ac yn anhebgorol er cael "grâs" gan Dduw. Ufyddhasai iddynt ei hunan, a'i brif waith oedd annog ereill i ufyddhau iddynt. Y mae yn wir na achubir neb trwy weithredoedd allanol oddieithr eu bod yn tarddu oddiar wir ffydd, ac o ddybenion cywir; etto nid yw y camddefnydd a wneir gan ragrithwyr o ordinhadau yn esgusodi arall rhag ufyddhau iddynt, eithr yn mhob oes a than bob amgylchiad gofynai Duw ufydd-dod i bob gorchymyn "allanol" fel eu gelwir, ac nid oes enghraifft o'i gymmeradwyaeth Ef heb hyny. Gorchymynai i Israel "rwygo eu calonau ac nid eu gwisgoedd," o herwydd fod rhai wedi gwneuthur yr ymddangosiad hyny yn rhagrithiol, a'r rhagrith a waharddai Efe, nid y weithred.

Ffaith arall a brawf nad yw y sefyllfa o santeiddrwydd a duwioldeb y meddylia llawer am dani i'w mwynhau heb ufydd-dod trwyadl y *corff* i weithredoedd "allanol," ïe. i bob gorchymyn dwyfol, pa un bynag ai am bethau 'tymmorol,' 'allanol,' neu 'ddaearol' fel eu gelwir, ynte pethau ysbrydol yw, y fod pob gweithred o eiddo dyn yn weithred ysbrydol, o herwydd nad yw ei gorff ond pabell yn yr hon y preswylia bod deallus, sef ei *ysbryd* ef. Nid oes dealltwriaeth yn y corff o hono ei hun, fel y profir drwy fynediad ei ysbryd o hono. Felly rhaid fod pob llefariad y genau, ysgogiad yr aelodau, a gweithredoedd y corff yn ufydd-dod i gymhelliadau yr ysbryd mewnol, ac o ganlyniad priodol eu gelwir yn weithredoedd yr ysbryd neu yn ysbrydol.

Prawf cyfrifoldeb dyn pan ei barnir "yn ol ei weithredoedd yn y corff, pa un bynag ai da ai drwg" mai yr ysbryd a ddalia Duw yn gyfrifol am yr hyn a wnaethpwyd yn y corff; ac felly y bydd hefyd am yr hyn a esgeulusodd wneuthur. Mae hyn yn rhy eglur i fod eisieu ei egluro; ac felly nid llai eglur yw mai ysbrydol yw ufyddhau i'r ordinhadau a ddiystyrir rhy fynych am bethau cnawdol a difudd. Mae pob gweithred yn profi mai eiddo bod deallus yw, felly rhaid fod pob ufydd-dod o eiddo dyn yn profi pa beth yw meddwl ei ysbryd ef. Os nad yw y corff ynddo ei hunan yn ddeallus, paham y sonir am weithredoedd "corfforol" neu "gnawdol?" A fwytawyd, a yfwyd, a garwyd, a gasawyd, neu a wnaethpwyd un weithred dda neu ddrwg heb ei bod yn tarddu o gymhelliad yr ysbryd i'r cyfansoddiad? Os do, y corff yn unig a gospir neu a wobrwyir am hyny! Os naddo, nid cnawdol yn unig yw.

Felly gwelir fod bedyddio yn weithred o eiddo yr ysbryd gymmaint ag yw ffydd ac edifeirwch. Yr ysbryd sydd yn clywed y gorchymyn, yr ysbryd oedd yn cydsynied ac yn penderfynu a ufyddha ynte a anufydda; mae y corff yn ufydd i'r naill neu y llall fel yr ewyllysia yr ysbryd: os ewyllysia fyned at lân y dwfr, mae y traed yn hollol ewyllysgar i gludo y corff yno; os dewisa yr ysbryd i'r corff gael ei gladdu yn y dwfr, onid oes yno hollol gydgordiad yn mhob aelod? Yna gweithred ysbrydol yw bedyddio, ac nid yw y corff ond peiriant at wasanaeth yr ysbryd. Dichon yr egwyddor hon ymddangos yn hynod i'r darllenydd, etto nid mor hynod, debygwn, ag a fyddai clywed ei gyd-ddyn yn dweyd fod ei draed wedi cymmeryd y wib i fyned a'i gorff i lawr i'r dwfr, a bod ei gorff wedi mynu cael ei fedyddio yn groes i'w ewyllys ef. a bod yn ddrwg ganddo na allasai ei rwystro! Onid testun gwawd fyddai y fath haeriad, ac oni ddywedech yn y fan na allasai ei gorff ymsymud troed na llaw, na'i hunan o'r fan heb i'w ysbryd ewyllysio hyny, dyna brawf o ein gosodiad ynte. sef nad yw holl weithredoedd dyn pan eu holreinir i'w hachos priodol, fwy na llai na gweithredoedd ei ysbryd ef, yr hwn sydd yn preswylio yn, ac yn llanw ei babell hyd flaenau ei fysedd, bob cymmal, migwrn, ac asgwrn o hono, gan eu defnyddio megys offerynau yn ei law i wneuthur ei ewyllys ei hun.

Yr unig wahaniaeth sydd rhwng ysgogiad priodoliaethau yr ysbryd, megys caru, casâu, myfyrio, neu gynllunio, â'r cyflawniad o'r cyfryw drwy weithrediad y corff yw, y graddau o rym sydd ynddynt. Pan y crêd yr ysbryd fod yn ddyledswydd arno gymmeryd ei fedyddio, hyny yw ffydd, yr hon a ddengys ei grym yn unig drwy orfodi y corff i wneyd hyny; megys y dywedir am ffydd heb weithredoedd mai marw yw, o herwydd nad yw yn alluog i ddylanwadu ar y corff i weithredu ei hewyllys, felly o'r ochr arall dywedir fod ffydd yn cael ei pherffeithio drwy weithredoedd. O'r naill ochr fel y llall gwelir mai yr ysbryd yw'r prif achosydd. "Heb ffydd anmhosibl yw rhyngu bodd Duw," a chan nad oes ffydd lle nad oes ufydd-dod i Dduw, amlwg yw na ddichon fod gan y sawl na fedd ddigon o ffydd i orfodi ei gorff i fyned i ddyfroedd bedydd ddigon o ffydd chwaith i deilyngu "grâs yn y galon," eithr mai twyllo ei hun y mae. Gan mai yn gyfesur i'w gweithredoedd y mae eu ffydd, y rhai a wnant y gweithredoedd mwyaf dros Dduw, yn unol a'i air, yw y rhai sydd yn rhyngu ei fodd fwyaf, ac o ganlyniad a dderbyniant fwyaf o "râs yn y galon," tra y mae anufydd-dod yr hwn a anufyddhao yn fforffetio ei hawl i'r "grâs" hwnw sydd yn addawedig yn unig i'r ffyddiog, a hyny yn gyfesur i'w ffydd, yr hon a brofir drwy ei weithredoedd.

Nid y'm am awgrymu er dim mai y gweithredoedd sydd yn teilyngu y bendithion, ond grâs yw yr oll; etto, grâs a gaiff yr *ufydd yn unig* yw; yr ufydd-dod sydd yn addasu i fwynhau y fendith addawedig. Nid y dwfr sydd yn golchi ymaith bechodau, canys "nid golchi budreddi y cnawd" yw dyben bedydd, "eithr ymateb *cydwybod dda* tuag at Dduw drwy ein Harglwydd Iesu Grist" yw. Gan mai yr ysbryd yw y gydwybod, rhaid mai gweithred ysbrydol yw bedydd iawn, a'i fod yn tarddu oddiar grediniaeth yr ysbryd fod hyny yn ddyledus; tra, o'r ochr arall, pe trochid dyn heb ei fod yn credu, ni fyddai y trochiad yn ateb y dyben mwy nag y llesola taenellu baban, yr hwn sydd heb gydwybod yn y mater, gan nad yw yn deall; ac felly, rhaid i Dduw gyfnewid ei drefn o gyfranu "grâs," gweler, cyn y dichon y rhai a ddysgwyliant râs trwy ffydd yn unig, gan ddiystyru y gweithredoedd a ofyna Efe, cyn y dichon i'r rhagrithiwr a ufyddha heb ffydd,—y baban anneallus o'r peth, na neb o'r anufyddion gael "grâs cadwedigol."

Mewn gair, ni roddodd Duw y fath bethau â gorchymynion tymmorol neu anianol, ac ni ellir bod gweithredoedd allanol yn unig chwaith gan Dduw na dynion; canys Ysbryd yw Duw yr hwn sydd yn *ysbrydoli* ei orchymynion a'i weithredoedd,—wrth ysbryd dyn y llefara Efe y naill ac iddo y gwna y llall—ei addewidion a'i fwgythion, wrth ysbryd dyn eu llefarir, a rhoddwyd ei gorff i ddyn er ufyddhau, ac fe'i delir ef gorff ac ysbryd yn gyfrifol am ei anufydd-dod yn gystal ag y gwobrwyir y naill gyda y llall, mewn "bywyd ac anllygredigaeth" pan y derbynir y "mabwysiad, sef prynedigaeth y CORFF" gan yr ufyddion.

Er y mynych arferir y geiriau, gweithredoedd corfforol, anianol a thymmorol, awgrymant bob amser yr effaith ac nid yr *achos* o'r weithred, na'r gweithredydd; o herwydd yn gymmaint ag nas gellir dangos unrhyw weithred neu effaith yn anghyssylltiedig â'i achosydd priodol, ac na ddichon fod y gweithredwr amgen nâ bôd deallus, a chan nad y corff yn unig a fedda y ddealltwriaeth, námyn peiriant yw, fel y profwyd eisoes, y mae yn canlyn o anghenrhaid mai yr ysbryd yw y bôd deallus, ac o ganlyniad, yr achosydd o'r weithred, yr hon, yn briodol a deilynga ei hystyried yn *weithred ysbrydol,* er ar wrthrych *anianol.* Os yw Duw yn rhoddi gorchymynion anianol, Duw anianol yw mor belled â hyny! Os anianol ei ordinhadau, anianol eu hawdwr. Os na chaniateir fod Duw yn fôd anianol o herwydd iddo greu byd anianol, ac o herwydd ei fod yn llywodraethu holl sylweddau anian i ateb ei amcanion doeth ei hun, pa fodd y mae ymwneuthuriad bôd ysbrydol, fel ag yw dyn, a'r sylweddau hyny mewn ufydd-dod i Dduw er dwyn yr amcanion hyny oddiamgylch, megys y mae dwfr yn y bedydd, yr olew i eneinio y claf, y bara a'r gwin yn y sacrament, a'r dwylaw er derbyn yr Ysbryd Glân, yn teilyngu cael eu galw yn weithredoedd anianol, neu anghrefyddol?

Mae yr addefiad o hawl Duw i wasanaeth yr ysbryd, o herwydd mai Efe a'i gwnaeth ac a'i pïa, yn rhesymeg mor eglur i brofi ei hawl ef i wasanaeth y corff hefyd fel ei greawdwr a'i gynnaliwr; ac, mae y ffaith o fod Duw yn ewyllysio achub y corff a'r ysbryd i fywyd yn rhesymol orfodi ar feddwl y deallus yr anghenrheidrwydd sydd i wasanaethu Duw â'r corff fel â'r ysbryd—a'r ddau ynghyd, ac nid y naill heb y llall, yr hyn nid yw dderbyniol.

Mae y ffaith o fod Duw yn amcanu adferyd y ddaear hon a'i phreswylyddion, a hyny drwy eu hofferynoliaeth eu hunain, yn ein gosod yn y sefyllfa mwyaf manteisiol i ddeall a dethol y da a gwrthod y drwg—bod yn "gyd-weithwyr Duw" fel y dywed yr Apostol: ac y mae hefyd, ynghyd a'r gorchymynion mynych "i weithio allan ein hiachawdwriaeth mewn ofn a dychryn;" ydyw, y mae pob gweithred a ofynir genym—bodoliaeth pob aelod o'r corff, migwrn, cymmal, ac asgwrn, yn profi yn amlwg, nad rhyw sefyllfa, neu deimladrwydd yr ysbryd,—nad hyd y nod ymgadw rhag y drwg yn unig, er bod hyny yn ofynol—nad rhyw "râs cuddiedig yn y galon" yn effeithio ar yr ysbryd yn unig, ac nad yr oll a all yr ysbryd ei hunan wneuthur a foddlona Dduw: gall hyny gan ysbrydion y byd anweledig fod yn ddigonol, o herwydd na feddant gyrff, eithr i'r dynion a feddant gyrff, ffolineb yw iddynt feddwl boddhau Duw na chael eu hachub ganddo drwy wasanaeth eu hysbryd yn unig; rhaid iddo Ef gael cyd-wasanaeth y ddau i bob peth a ofyna. Mae cynnyg gwasanaeth yr ysbryd yn unig i Dduw, a gwrthod gwasanaeth y corff, cyn waethed rhagrith ag yw cynnyg iddo wasanaeth y corff yn unig tra mae yr ysbryd yn wrthwynebol i hyny. Nid yw holl waeddi "gwaed y groes," "ffydd yn Nghrist," "gweddiwch yn ddibaid," ac nid yw myfyrio ar "rinwedd yr aberth," "gorfoleddu yn yr arfaeth dragywyddol," "ymorphwys ar râs Duw yn yr etholedigaeth," "ymroddi trwy ffydd i ymorphwys ar yr Iesu;" ac nid yw gweddio am râs yn y galon hyd nes y glynai y tafod yn nhaflod y genau,—pe yr wylid costrelau o ddagrau, na phe y rhoddid y corff i'w losgi; nid yw y sefyllfa mwyaf ysbrydol a nefolaidd ag y dichon y dyn mwyaf penboeth weithio ei hun iddo, namyn rhagrith a ffieidd-dra, hunan-gyfiawnder a "bratiau budron" yn ngolwg yr hwn a ddywed,—"O cherwch fi, cadwch fy ngorchymynion," yngwyneb yr hwn a sicrhâ mai—"Yr hwn sydd yn dywedyd ei fod yn caru Duw ac heb gadw ei orchymynion, o'r celwydd y mae a'r gwirionedd nid yw ynddo;" nid yw yr oll a ddichon ysbryd dyn ei feddwl na'i wneuthur, meddwn, amgen nâ rhagrith, tra y gwrthoda efe gyflawni y gweithredoedd a ofyna Duw ganddo; ac ni wna ei gyflawniad o bob gweithred arall a dybia ei hun y tro yn lle hyny chwaith. Os na fydd yr ysbrydolrwydd a'r nefoleiddiwch hwnw yn deilliaw drwy Ysbryd Duw yn yr ufydd-dod corfforol i'r weithred a geisia Duw ganddo, penboethni.—twylledd.—dychymmyg annhebyg i sylweddoldeb crefydd, a dylanwad gau ysbrydion gwrth-gristaidd yw, ar eirwiredd rheswm a gair Duw, serch ei fod y ffrwd-lif sydd yn ysgubo ei filoedd i'r lle na ddychymmygant eu bod yn myned; a'r lle y canfyddant, ysywaeth iddynt, wirionedd ein gosodiad na ellir gwasanaethu Duw yn yr ysbryd tra y corff yn anufydd i'w waith, ac na bydd "gweithredoedd yn eu canlyn" i'w gwobrwyo o'u herwydd.

Mae y naill ran o'r byd "Cristionogol" wedi myned i'r naill eithafion drwy haeru fod gweithredoedd yn cyfiawnhau ac yn achub dyn; ac y mae rhan liosog o'r gweddill wedi myned i'r eithafion gwrth-gyferbyniol arall o gredu nad yw gweithredoedd corfforol o bwys er achub dyn, ond cael "grâs cadwedigol," &c., yr hyn a amddifada Dduw o'r gwasanaeth a deilynga, sef y corff a'r ysbryd mewn ufydd-dod i'r oll a geisia, yr hwn yw yr unig wasanaeth cymmeradwy ganddo.

Nid awgrymwn na ddichon y sawl a wasanaetha yr Arglwydd â'i holl galon yn ol y goleuni a fedda, fwynhau dedwyddwch mynwesol a heddwch tuag at Dduw yn gyferbyniol i'w gydwybodolrwydd, yn hyny; eithr hyn a ddywedwn, yn hytrach hyn a ddywed Duw; sef, na chymmeradwya Efe neb a anufyddhant i'r hyn a geisia efe ganddynt; er enghraifft, ni chondemniai Duw y sawl na anufyddhauai i'r ordinhad o fedydd nac i arddodiad dwylaw cyn iddo anfon ei weision i'w dysgu yn, ac i weinyddu hyny iddynt; eithr wedi iddo anfon ei weision i ddysgu ac i iawn-weinyddu yn yr ordinhadau dwyfol hyn, ofer i'r anufydd ddysgwyl cael "grâs cadwedigol" trwy wneuthur pob peth arall a ddewiso; canys y mae tan y cyffelyb gondemniad ag yr oedd yr Iuddewon pan y dywedodd ein Hiachawdwr wrthynt—"Hyn yw y ddamnedigaeth ddyfod goleuni i'r byd a charu o ddynion y tywyllwch yn fwy nâ'r goleuni." Rhyddhâ yr egwyddor hon ein tadau ninnau oddiwrth gospedigaeth annocheladwy i'w plant, o herwydd na cynnygiwyd iddynt, ac felly ni wrthodasant y goleuni mwy a gynnygir i ni.

Rhag ofn nad yw y darllenydd hyd yn hyn wedi deall y gwahaniaeth rhwng mwynhâd o "râs cadwedigol" a gwir grefydd yn yr enaid â'r mympwy poblogaidd, sef nad yw yn dal cyssylltiad â gweithredoedd y corff, deued gyda ni am ennyd i edrych beth oedd effeithiau "grâs cadwedigol" yn y prophwydi —yn Iesu Grist, ac yn ei apostolion oll; gan hyderu nad ystyrir hwynt yn rai cnawdol ac anianol o'u herwydd! Profodd Moses ei grefyddolrwydd drwy orfodi holl Israel i ladd â'r cleddyf, eu holl frodyr a addolasent y llô aur; "grâs cadwedigol" Abraham a'i gwnaeth yn grwydryn o fan i fan, ac yr oedd yn orchwyl mor grefyddol yn ei olwg ef bentyrn cerrig ar eu gilydd yn allor ag oedd gweddio am gymmeradwyaeth o'i aberth; pe gwelsai ein sectwyr selog ni ddyn yn gweithio mor galed ag y gwnaeth Noah i adeiladu arch, diau y gwaeddasent arno, "paid ag ymdrafferthu druan, os oes grâs yn dy galon fe'th achubir heb yr hen gwch caudrell yna!" Pe clywsent Israel yn chwythu eu cyrn hyrddod wrth gaerau Jericho, dywedasent wrth Josuah yn ddiau ei fod yn twyllo y bobl â rhyw deganau anianol a diles, mai llawer gwell fyddai iddynt daflu eu hen gyrn a gweddio am "râs cadwedigol yn eu calonau!" Ynfydrwydd yn ngolwg ein hoes ni, y rhai ydynt wedi ysbrydoli eu hunain i eithafion yr awyr, o gyrhaedd ein daear fach ni a'r oll a berthyn iddi, fuasai galw arnynt i adeiladu Teml fel y gwnaeth Solomon, a galwasent Jeremiah yn wallgofddyn am "briodi dwy butain," ar yr un pryd—bwyta yr hyn a fwytaodd, a gwneyd yr hyn a wnelai wregys, &c.: na, pethau allanol ac afreidiol yw yr oll. Mewn gair, afreidiol oedd holl weithredoedd Mab Duw o'i fedydd i'w groes yn ol yr un resymeg—anianol oll, gweddio oedd eisieu yn unig. Os oedd raid i Grist ufyddhau i'w Dad yn mhob gweithred, paham nad oes yr un rhaid ar bawb ufyddhau iddo yntau? Profai yr apostolion y fod ganddynt "râs cadwedigol" trwy ymroi i wneuthur pob peth a geisiai Duw ganddynt, pa un bynag a'i pregethu oddiamgylch y byd heb gôd nac ysgrepan, bedyddio neu arddodi dwylaw, neu nad beth a ddywedai Duw am wneuthur, dyna a wnelent, heb aros ac ymholi ai gweithred anianol oedd, nac a fyddai hyny yn angenrheidiol er cael "grâs cadwedigol."

Yn olaf, dywedwn, mai yr unig ffordd a drefnodd y nef i gyflwyno "grâs i'r galon," yr hyn sydd anhebgorol er "byw buchedd newydd," ac er bod yn "dduwiolfrydig" a "santaidd," yw, drwy *ufydd-dod y corff* oddiar wir ffydd, i *bob gair*, gorchymyn, ordinhâd a gweithred a ddaw oddiwrth Dduw;—esgeuluso unrhyw weithred allanol a orchymyna Efe a ddwg gosp gyferbyniol i faint y fendith a ddeilliasai drwy ufydd-dod; o herwydd mai gwaith yr Ysbryd yw y naill fel y llall.

Na thwylla dy hun, ddarllenydd mwyn, mai effaith "grâs yn y galon" yw dy gydwybodolrwydd a'r teimladau a feddianni, oddieithr eu bod yn deilliaw yn olynol i'th ufydd-dod ffyddiog i orchymynion Duw; oddieithr dy fod yn gyntaf wedi cael maddeuant pechodau drwy gael dy fedyddio i hyny, ac fod dy ffydd wedi gorfodi dy gorff i ymddarostwng i'r ddefod ddwyfol o arddodiad dwylaw,—yr *unig* ffordd i gael "grâs yn y galon," medd dy gyfaill profiadol, D. JONES.

CYHOEDDWYD AC ARGRAFFWYD GAN D. JONES, ABERTAWY.